

NOVA PRAVA

Uredništvo in uprava v Ljubljani,
Gradišče 7. — Telefon 77.

NARODNO-SOCIJALISTIČNI TEDNIK

Naročnina: 3 Din., za inozemstvo
5 Din. na mesec. Izhaja ob sobotah.

V a b i l o

na

izreden strankin zbor NSS

ki se vrši

v nedeljo, dne 28. januarja 1923

v veliki dvorani Mestnega magistrata v Ljubljani.

Dnevni red:

1. Poročilo predsedstva.
2. Nastop NSS pri državnozbornih volitvah.
3. Določitev kandidatov.
4. Slučajnosti.

Zborovanje se prične točno ob 9. uri dopoldne in se ob 2. uri popoldne nadaljuje.

Tovariši! Gre za velevažne odločitve, vsled tega vas veže strankina dolžnost, da se zborovanja zanesljivo in točno udeležite. Vabila prinesite s seboj kot legitimacijo.

V Ljubljani, dne 20. januarja 1923.

Ivan Deržič, l. r.
načelnik.

Ivan Tavčar, l. r.
tajnik.

Socijalistična konferenca.

»Enotna fronta delovnega ljudstva!« To je bilo geslo delavskih zastopnikov okrog »Delavskih Novic«, ki so sklicali za nedeljo, dne 21. t. m. v Ljubljani konferenco socijalističnih strank in frakcij iz Slovenije. Njegovemu vabilu so se odzvali socijalni demokrati okrog »Zarje«, mariborska socijalno demokratska organizacija in narodno-socijalistična stranka. Od Bernotovih socijalnih demokratov se je konference udeležila samo šišenska krajevna organizacija. Krščansko socijalne strokovne organizacije so pa na zborovanje pisмено sporočile, da se iz načelnih vzrokov (kulturnih) ne morejo priključiti zborovanju.

Namen konference je bil:

1. Stvoriti za bивše komuniste politično organizacijo, kateri bi se priključile tudi razne soc. dem. skupine, in
2. najti bazo, na kateri bi se vse slovenske napredne-socijalistične stranke združile v enotno fronto delovnega ljudstva z enotnim akcijskim programom.

Uspeh konference je minimalen.

Na konferenci se je ustanovila »Socijalistična stranka delovnega ljudstva.« V novo stranko so vstopili bivši komunisti in soc. demokrati okrog »Zarje« s pridržkom, če odobri ta njihov korak ljubljanska krajevna organizacija. Mariborski soc. demokrati so izjavili, da bodo o ustanovitvi nove stranke poročali svojemu strankinemu zboru, ki se vrši v nedeljo, dne 28. t. m. Socijalni demokrati Bernotove skupine niso vstopili v novo stranko. Za mariborske in Bernotove socijalne demokrate je značilno, da so isti dan, ko so kumovali enotni socijalistični fronti v Ljubljani, nastopali tudi v Beogradu na kongresu »Socijalistične stranke Jugoslavije«, ki je zopet vse nekaj drugega kot ljubljanska SSDL. Kakor vse kaže, nova stranka ni združila v svojih vrstah nikogar drugega, kot komuniste. Socijalnih demokratov okrog »Zarje« ni šteti, ker predstavljajo samo eno politično organizacijo s komaj 200 člani. Z novo stranko torej ni dosežen niti cilj enotne fronte marksističnega delavstva.

Program nove stranke ne pove nič novega. Prepisan je iz onih soc. demokratskih programov, ki črpajo vso svojo modrost iz erfurtskega programa. V »znanstveni« utemeljitvi programa se ugotavlja: »da je stranka internacionalna in njen program znanstveno internacionalen na podlagi marksizma in zgodovinskega materializma. Stranka mora biti duhovno solidarna s proletarsko internacionalno zajednico, ki se bori za iste cilje.«

Program nove stranke utegne biti še najbolj zanimiv zato, ker so ga sestavili bivši komunisti in s tem (če so odkritosrčno mislili) dokazali, da je bilo vse njihovo dosedanje socijalistično udejstvovanje pogrešeno in delovnemu ljudstvu škodljivo.

Za nas narodne socijaliste je bilo najzanimivejše izvedeti od konference, ali je mogoč med socijalisti-marksisti in narodnimi socijalisti skupen nastop pri raznih političnih in strokovnih akcijah. Zastopstvo načelstva NSS je konferenci predložilo resolucijo, ki bi naj bila baza za nadaljne razgovore. Resolucija se glasi:

»Narodno-socijalistična stranka stopa v razgovore z drugimi delavskimi strankami.

Pri tem svojem koraku prosi te stranke oziroma njihove zastopnike, da upoštevajo dejstvo, da so volitve tik pred durmi, da čas bliskovito hiti in da je vsaka stranka dolžna nemudoma poseči v aktivno borbo. Razglabljanja o razlikah med internimi delavskimi programi smatra ta hip NSS za času neprimerna. Danes govorimo o eni edini zavestni potrebi in ta je:

Vse delavske stranke imajo en skupen interes, streti tisti režim, ki nas, vse te stranke bije. Ni dvoma, da imamo pred očmi tudi to dejstvo, da bo moralo nastopiti po stretju tega režima konsolidarno delo. Toda prva potreba je, skupen zamah po nasprotniku. Čas bo iz teh skupno nastopajočih falang rodil potrebno nadaljno akcijo.

Predlagamo torej odkrito in lojalno, da se vse delavske socijalistične stranke zjedini na te-le minimalne postavke, ki so pod danimi pogoji edino oživotvorljive:

1. Revizija ustave, ki naj se vrši na ta način, da pridejo vsi državljani do zavesti, da uživajo suvereno socijalno, skupinsko in po naravi dano pravičnost in enakopravnost.

2. Iz tega načela izvira konkretno po naravi dana nedeljivost Slovenije in njena v jugoslovanskem sklopu samoupravna suverenost in politična enakopravnost.

3. Odpraviti se imajo vsi izjemni zakoni, ki so se dosedaj izvajali proti delovnemu ljudstvu.

4. Depolitizirajo naj se vse nastavitve vseh javnih nameščencev kakršnihkoli kategorij. Javni nameščenci morajo dobiti enako zagaranirane ustavne pravice, kot jih imajo drugi prosti državljani. Dati se jim mora taka materialna eksistenca, da postanejo socijalno tudi v svojem prepričanju enaki

vsakemu pridobitvenemu sodržavljaniu. Kajti edino taki nameščenci bodo resnični izvrševalci ljudske volje.

5. Revidirati in izpopolniti ter v čim srčnejšo strujo usmeriti se morajo vsi socijalni zakoni, ki zadevajo delovno ljudstvo.

6. Pokazati se mora najvišji vidni znak, da je svetovna vojna za nami, to je: socijalno pravično se ima izvesti dodelitev zemlje tistim, ki jo obdelujejo, izrabiti je treba tla v prid človeški družbi, treba je izvesti družabno pravično agrarno reformo, družabno pravično izrabo rudnikov ter gozdov in delovnemu ljudstvu hasno socijalizacijo vseh proizvodnih sredstev.

Prepričani smo, da smo podali v teh točkah tako lojalno bazo za skupno akcijo, da nobene delavskih strank ne more zadržati njena lastna programatično-teoretična razlika, da ne bi šla v tem velikem času v enotno fronto. Kajti vsem nam je jasno, da se delavna družba vsega človeštva razvija v enotno bojno solidarnost in te delavne razredne družbene solidarnosti mi ne bomo kršili. Na kompleksu tistih tal pa, ki jih obdelujemo in iz njih živimo mi, to je v našem primeru ves jugoslovanski teritorij balkanskega polotoka, hočemo odločiti enako suvereno, kakor priznavamo pravico suverena odločanja na lastnih tleh drugim delovnim ljudstvom.

Stališče NSS je bilo od udeležencev konference simpatično sprejeto in so vsi delavski govorniki povdarjali, da je neobhodno potreben enoten nastop vsega proletarijata. Toda na konferenci niso odločevali resnični delavski zastopniki, ampak ljubljanski sklicatelji konference, ki so se odločili, da je popolnoma nemogoče družiti se marksistu iz načelno-programatičnih ozirov z narodnim socijalistom. Delavstvo, navzoče na konferenci, se ni protivilo odločitvi ljubljanskih sklicateljev in tako na koncu konference glasovalo za predloge, ki so bili v popolnem nasprotju s tistimi, kar je cel dan delavstvo govorilo in zahtevalo.

Ne samo, da konferenca ni dosegla združitve vseh marksističnih socijalstov, ampak tudi glavni namen konference ni bil dosežen, da vsaj pri prihodnjih volitvah slovensko delovno ljudstvo nastopi v eni fronti. Neuspeh konference je iskati predvsem v tem, da so na konferenci odločevali konfuзни marksistični teoretiki, ki jim je ljubše, da delavstvo v svojo neizmerno škodo še naprej vodi medsebojni boj, kot pa da bi skupno nastopilo proti skupnemu sovražniku.

Sicer pa o vsem tem prihodnjič!

Koprivniški:

Izdajstvo.

Pod zgornjim naslovom je prinesel nedeljski »Tabor«, kakor piše, izpod peresa »odličnega« narodnega socijalista članek, ki napada NSS radi ljubljanskega sestanka, kjer se je večina zaupnikov izrekla za združen nastop jugoslovanskega proletarijata, ter zagovarja pisec Kukovčev »koncentracijo naprednih sil«. Predno sploh odgovarjam na posamezne očitke, naglašam, da žalibog NSS nima za svojo taktiko tako blestečih »dokazov«, kakor stranka kapitalistov v DS, ter opozarjam na »Kmetijski list«, ki pripija, »da so izdali mladini že tisoče in tisoče, da oslabe nasprotne vrste v bolj severnih krajih Štajerske.« Proti takim »dokazom« demokratske »logike« se nar. soc. ne morejo boriti, ker so stranka proletarcev.

Ako se je torej našel bivši »odlični« n. s., ki se je dal pod vplivom »sijajnih« demokratskih »dokazov« uveriti o možnosti narodno - naprednega bloka pod vodstvom mladinskega tribuna dr. Kukovca, mu seveda še »sijajnejših protidokazov« naše stranke ne moremo nuditi. Ostalim našim pristašem pa, ki niso dostopni »blesteči logiki« demokratskih gladiatorjev, odgovarjam na sicer vse prej kot originalne očitke Taborjevega poročevalca, da ne nasedejo spletkam, ki jih kujejo mladinski plačanci proti n. s. ideji, ker jim NSS noče upogniti hrbta, po katerem bi zopet plezali na — ministrske stolčke.

Vsak narodni socijalist, ki mu ni spomin pod vplivom prikupnih »dokazov« popolnoma opešal, ve, da so mladini od vsega početka združili vse bojne baterije v bobneči ogenj baš proti — NSS, samo g. — a — tega ne ve, ko piše da je vodila »peščica teroristov« NSS (štiri leta sem že včlanjen v stranko, o kakem »terorju« pa še do danes nisem prav nič opazil, baš nasprotno je res) v »boj proti drugim narodnim strankam«. G. — a — je pozabil na »Pondelek« »slavnega« spomina, je pozabil na ogabne gonje »Jutrovcev« proti Deržiču, Brandnerju i. dr., ki so se javno priznali za narodne socijaliste. G. — a — z opešanim spominom ne ve ničesar več o težkih tisočkah, ki jih je štela DS, da ugonobi in razprši n. s. čete. V tem brezobzirnem boju proti mladinski koruptni klik, kjer je faktično bila NSS boj za obstanek, se seveda ni prizanašalo nasprotnikom z udarci ter se je zagrešila morda tudi kaka nepravilnost toda samoobramba opravičuje marsikaj, kar drugače ni dovoljeno. Ako torej upošteva narodni socijalist samo navedeni razlog in ima še trohico strankarske samozvesti in ponosa v sebi, ne bo krivil hrbta pred tistimi, ki so ga tlačili, opljuvali in blatili na najpoglednejši način.

G. — a — ima slab spomin, zelo slab spomin. Pozabil je na različne afere, s katerimi se je »ovekovečila« mladinska klika. Nekaj takih afer je sodnijsko ni razčiščenih. Res, neverjetno pričakovanje! Stranka, ki ponosno dviga neomadeževani prapor, se naj družijo ali bolje rečeno se naj ukloni mladinskim prvoboriteljem ter naj z imenom krije očitke, v katere so zapleteni!

G. — a — so očitvidno popolnoma odpovedali možgani. Nič več se ne spominja, da je pahnila centralistična mladinska struja z nesocijalnimi zakoni uradnika in delavca, malega obrtnika in kočarja v naravnost brezupen položaj. Kjer pa ima besedo glad in pomanjkanje, kjer narekuje program želodec, tam ni več mesta za še tako vznesene pridige — o izdajstvu narodne in napredne misli. Zakaj nam draže kruh, mast, jajca demokratski milijonarji, zakaj izmozgavajo, nikdar sili, nas in naše družine do kosti? To so danes vse bolj pe-reča vprašanja kakor stvarjati in pristavljati lestvice, da nam zlezejo krvopije še huje za vrat — — —

Narodno-napredni blok! Imenitna misel, vredna kakega — Kukovca! Izmozgani delavec in uradnik, obubožani obrtnik in viničar naj pomagajo lažinarodnim in lažinaprednim kapitalistom zopet do veljave, da izrabijo še brezobzirneje zapleteni položaj! Bogme! Ako niso izmozgani trpini v brezobzirnem boju za obstanek izgubili zadnje trohice razuma, do takega nestvarja ne more in ne bo prišlo. Ako duševni in telesni proletarec do danes nista izpregledala, da od kapitalističnega volka ni pričakovati drugega, kakor kar mu iztrgata roki v roki s težkim naporom iz nenasitnega žrela, potem res ni pomoči bednemu rodu. Borba s kapitalisti proti kapitalistom je nesmisel in pesek v

oči gladni, razcapani in od mraza otrpli množici.

Naša stranka je narodno-socialistična. V trenutku ne ogroža nikdo narodnosti. Naš proletarijat se je kolikor-toliko izčistil, naš delavec dobiva od dne do dne več veljave. V tem oziru ima ravno NSS, največje zasluge, posebno v obmejnih krajih. Tam pa bo stala stranka prej ko slej na braniku za narodne pravice tudi v zvezi z internacionalo, ki ne more njenega programa ovirati. To pa se po dosedanjih izkušnjah ne sme trditi o kapitalistični DS, ki nastavlja delavce v mnogih slučajih ne po narodnih, temveč po utilitističnih načelih. V najhujši meri pa je ogrožen po silovitem navalu kapitalistov na proletarijat socialistični program. Zato je treba, da se odločimo »ob dvanajsti uri«, kakor sklepa članek g. —a—, da se spametujemo in sklenemo vrste z drugimi soc. strankami v enotno fronto, da si zboljšamo gmotni položaj tudi za slučaj, da odpadejo posamezniki, ki se klanjajo danes zlatemu demokratskemu teletu, ker jim kaže prijazen smehljaj. Ko jim bo po volitvah isto zlato tele pokazalo zopet svoj pravi obraz, bodo ogorčeni tudi omahljivci pogodili zopet pot nazaj, kamor spadajo, med proletarijat. Da bi le ne bilo — prekasno!

Politične vesti.

Nova politična stranka v Sloveniji. Oni Slovenci, ki so lansko leto izstopili iz demokratske stranke, takozvani »stari« ali »Skupina okoli »Slov. Naroda«, so si ustanovili novo politično stranko pod imenom »Narodno napredna stranka«.

Šusteršič bo pri volitvah nastopil. Kakor poročajo listi, bo Šusteršič nastopil pri predstojećih državnoborskih volitvah samostojno. Menda bo ustanovil »Ljudsko stranko«. Glavni boj bo naperjen proti klerikalcem.

Draginjske doklade za drž. nameščence. Državni nameščenci bodo pri nas skoraj beračili. Draginja raste skokoma, toda plače in draginjske doklade ostanejo iste. To danes lahko pribijemo, da se državnim nameščencem ne godi nikjer tako slabo, kakor v Jugoslaviji. Vsaka država gleda na svoje uslužbence, le pri nas se za drž. nameščence uihče ne briga. Vlada ima za vse denar, samo za drž. uslužbenca ga nima. Pa da bi se vsaj iz njih ne norčevala! Sleheri dan čitamo, da je sklenil ministrski svet dati za to in ono, toliko in toliko milijonov. Čitamo, da daje ministrski svet milijone za volilno agitacijo v prid radikalni stranki. Kje na božjem svetu še imamo kako vlado, ki bi dajala denar za volilno agitacijo? Pri nas je to mogoče. To je korupcija, ki nima primere v civiliziranih državah. Ministri se vozijo na državne stroške po agitaciji in zapravljajo v strankine svrhe državni denar, medtem pa umirajo državni uslužbenci in njihove rodbe gladu. Zadnje dni se je zopet pisarilo, da se namerava dati drž. uslužbenec po tisoč dinarjev enkratne podpore. To so seveda zopet razglasili gotovi krogi najbrže samo v agitacijske svrhe. Toda recimo, da bi bilo to res, in da bi v resnici dobil vsak drž. uslužbenec 1000 dinarjev enkratne podpore. Ali se ne pravi to drž. uslužbenca imeti za norca? **1000 dinarjev je 36 predvojnih kron.** Res, naše vlade ni prav nič sram.

Volitve.

Med tem ko je zadnji teden kazalo, da se je politično obzorje malo zjasnilo, moramo ta teden reči, da se je situacija zopet tako zamočala, da je nemogoče dobiti jasnega pregleda.

V Sloveniji

še do danes ni jasno, koliko strank bo stopilo v volilni boj. Do kakega volilnega kompromisa ne bo prišlo, to se danes že z gotovostjo lahko trdi. Utegne se zgoditi in to bo najbrže gotovo, da bo na voliščih 10 skupin. Nastopile bodo sledeče stranke: Narodno-socialistična, Socialistična stranka, Komunisti in Peričevci, Narodno napredna stranka, Samostojna kmetijska, Slovenska ljudska (klerikalci), Narodna radikalna stranka, Slovenska republikanska, Demokratska stranka, Ljudska (Šusteršič) in Nemška stranka. Majhen narod, kakor smo Slovenci, imamo vsaj dosti političnih strank!

Za volitve delajo največ klerikalci, govore in pišejo pa največ demokrati.

Demokrati so začeli tudi prvi s postavljanjem kandidatov. Izbrali so si seveda, kakor vedno, samo srečne kandidate. Te kandidate pa je smatrati radi tega srečnim, ker so kandidati samo debeli možakarji, in ko bodo 18. marca drug za drugim »skoz padli«, se ne bodo preveč pobili, ker bodo padli kar na lastni »špeh«. »Jutro« ima torej popolnoma prav, ko pravi, da imajo demokrati samo srečne kandidate.

Naravnost nesramno, čisto tako, kakor se to klerikalizmu spodobi, so poslegli v volilni boj klerikalci. Od Marksa do Kristusa so si izposodili vse programe; prižigajo sveče bogu in ljudem, samo da bi prevarili ljudstvo. Naši klerikalci so se v tem kratkem času 4 let od balkanizma precej naučili in nas čisto nič ne iznenadi več, da so postali v Beogradu dobri prijatelji radikalov. Medseboj enaki ljudje se vedno najdejo. Radi lepšega pa v svojih listih radikale napadajo.

Na Hrvatskem

svira na prve gosli še vedno Radić. Ima kakor vse kaže, še vedno dosti pristašev. Toliko strank, kakor na Slovenskem, v Hrvatski najbrž ne bo, sicer pa tudi ne veliko manj.

V Vojvodini

je zmeda splošna. Gotovo je samo, da bodo nastopili radikali z dvema listama. Druge stranke se bijejo za kandidate. V Jugoslaviji manjka sicer vsega, toda kandidatov imamo, hvala bogu, dovolj. Če bi jih mogli izvažati, in če bi kdo hotel zanje kaj dati, bi našo valuto takoj lahko, prav lahko popravili. V Vojvodini, Srbiji in Bosni hoče enostavno vse kandidirati. Tem ljudem bi bilo najbolj ustreženo, če bi se izpremenila kar cela pokrajina v parlament. Potem bi bilo vse zadovoljno, kajti bilo bi vse, kar »lajze inu gre«, z oslički vred v parlamentu.

Srbija.

V Srbiji leži srečna Šumadija, katere duh oživlja celo našo državo. Šumadija je srce naše. Oj srečna Šumadija, tam živi najbolj pameten narod, politično popolnoma zrel in izborni izšolan. Tam, tam, oh — tam! Poslušajmo kaj nam pravijo srbski listi o volilnem gibanju v Šumadiji: Pašičeva glasila pišejo: Cela Šumadija je za radikalno stranko. Protićeva glasila pišejo: Cela Šumadija je za Protića. Demokratska glasila pišejo: Cela Šumadija je za demokratsko stranko. Zemljoradniška glasila pišejo: Cela Šumadija je za zemljoradniško stranko. Da, da Šumadija, lepa Šumadija.

Svetovni pregled.

ČEHOSLOVAŠKA.

Nemški poslanec špijon. V Pragi se je pretekli teden zaključila sodna obravnava proti nemškonskacionalnemu poslancu v čehoslovaškem parlamentu dr. Baeranu, ki je trajala dalje, kot osem dni. Dr. Baeranu se je dokazalo, da je špijoniral in pospeševal prodajo raznih vojaških dokumentov. Dokumenti so se prodajali Poljski in Madžarski. Dr. Baeran je bil obsojen na štiri leta težke ječe in izgubo doktorata.

Avstrijski denar kot dodatek. Češki listi poročajo, da se je razpasla med branjevci po sejnih navada, da dajejo vsakemu kupcu »po vrhu« še nekaj avstrijskih bankovcev.

Brezposelnost. Kakor javlja ministrstvo za socialno skrbstvo, je podpiralo mesca decembra l. l. 141.000 brezposelnih. Od teh je bilo 102.800 na Češkem, 27.400 na Moravskem in v Šleziji in 10.800 na Slovaškem in v Podkarpatski Rusiji. Novembra l. l. je isto ministrstvo podpiralo 113.500 brezposelnih, decembra 1921 pa 27.774. Iz navedenih števil se razločno vidi, kako brezposelnost na čehoslovaškem raste. O vzrokih tega pojava pa smo pisali v »Novi Pravdi« že opetovano.

POLJSKA.

Poljsko gospodarstvo. Poljska nam služi lahko v svarilo, kam pride država, katere državniki ne znajo ločiti politike od finančnega in gospodarskega razvoja. Poljska propada na isti bolezn, kakor naša država. Če ako primerjamo gospo-

darsko in finančno stanje Poljske, kako je bilo decembra 1921 in kako decembra 1922, vidimo čisto jasno, kam jo bo dovedla ta pot. Decembra 1921 se je finančni minister Mihalski srečno zoperstavil divji spekulaciji s poljsko marko, upeljal brezobziren varčni sistem v drž. gospodarstvu in posrečilo se mu je obdržati poljsko marko na precejšnji višini. Svet je začel verovati, da bo Poljska ozdravela.

Koncem junija 1922 so izbruhnile zopet politične strasti, začela se je vladna kriza, ki je prešla v državno krizo, ki traja še danes. Političnim krizam je sledil propad poljskih financ. Po previdni cenitvi je stal vsak dan političnih državnih zmešnjav Poljsko 1 milijardo mark. Poljska je po svetovni vojni vse dobila, kar je želela, sanje Poljakov so se izpolnile. Močna agrarna država, s prospevajočo industrijo, bogata na naravnih zakladih, brez vojnih dolgov, bi bila Poljska lahko igrala med vsemi na novo nastalimi državami vodilno vlogo. Toda politika in strankarstvo, to podedovano poljsko zlo (tukaj lahko rečemo podedovano slovansko zlo), mečeta v ozadje vse gospodarske potrebe in, med tem ko divjajo na odru političnega življenja neugnane strasti, se bliža država finančnemu propadu. In že danes je poljsko gospodarstvo tam, kjer je bilo pred kratkimi tedni avstrijsko.

Upanje, da bodo temu odpomogle nove volitve, ki so se vršile v novembru 1922, se je popolnoma izjalovilo. Zgodilo se je ravno nasprotno. Gospodarska kriza se je poostrišla in v decembru se je pojavil tak draginjski val, kakršnega so poznali do sedaj le v Avstriji in Nemčiji. Vsa povišanja plač in mezd ne pomagajo nič več. Cene navadnim potrebščinam so se zvišale šest- do sedemstičkrat. Ena cena podi drugo. Banke in hranilnice zahtevajo za posojila 55% ne obresti. Banke rastejo kot gobe po dežju, toda ne pečajo se s praviimi bančnimi posli, temveč samo s spekulacijo, ki nosi ogromne dobičke.

Zadnje upanje imajo Poljaki do nove vlade. V razumevanju, da izprememba v osebah ni v stanu predrugačiti razmer, se pričakuje izprememba sistema, ki bi edino mogla rešiti poljske finance in gospodarstvo.

AVSTRIJA.

Nadalnje odpuščanje državnih nameščencev. Do 30. junija bo odpuščenih zopet 75.000 drž. nameščencev, tako zahteva pogodba, ki jo je podpisala Avstrija, da dobi posojilo. Kakor pa smo že zadnjič poročali, je še zelo veliko vprašanje, če obljubljeno posojilo sploh dobi.

BULGARIJA.

Bulgarijo hočejo potegniti v vojno. Zanimiva izjava ministra Daskalova. Notranji minister Daskalov je rekel v parlamentu: »Trenutno obstoji taka vojna nevarnost, kakor leta 1914. Toda Bulgarija mora ostati nevtralna. Gotove velesile so nam ponujale kanone, puške in razširjenje mej, da bi se Bulgarija udeležila prihodnje vojne. Sedanja vlada pa je vse te čedne ponudbe odklonila. Ona se je trdno odločila, da ostane nevtralna.« — Kakor se vidi, iščejo gotove entente države še vedno neumne države, da bi pustile klati svoje narode v ententin prid. Kakor se vidi, se Bulgarija ne da speljati na led. Gotovo so tiste »gotove velesile« potrkale tudi v Beogradu na vrata. Zanimivo bi bilo zvedeti, kaj so v Beogradu odgovorili.

ŠVICA.

Prodaja lokomotiv. Švicarske železnice so vpeljale električen obrat. Raditega so postale vse parne lokomotive odveč; prodali so jih neke mu francoskemu podjetju. Švica je torej prva država, kjer je uveden na vseh železnica električen obrat.

FRANCIJA.

Umor generalnega tajnika lista »Action Française«. V uredništvu monarhističnega lista »Action Française« je bil 22. t. m. ob pol 4. uri popoldne izvršen umor. 20 letna anarhistinja Germaine Barthon, je umo-

rila generalnega tajnika lista, Marija Plateau-a s petimi revolverskimi strelji. Ta politični umor je napravil v Parizu globok utis.

ANGLIJA.

Pri naknadnih volitvah je bil v okraju Newcastle izvoljen poslanec tajnik »Delavske stranke« Artur Henderson. Ta okraj je bil tudi prej v posesti »Delavske stranke«. Naknadna volitev se je vršila, ker je novembra l. l. izvoljeni poslanec Bell umrl. Henderson je eden glavnih voditeljev mednarodnega delavskega gibanja.

Nova vojna s Turčijo?

Ni izključeno, da izbruhne že v kratkem nova vojna s Turčijo. Grki ne morejo pozabiti svojega poraza, ki so ga doživeli lansko leto in tudi Angležem je bila turška zmaga precej neprijetna ter jim je prekrizala njihove račune, ki so jih imeli z Malo Azijo. V Lausanne, kjer se vrši mirovna konferenca, so prišli zastopniki na mrtvo točko. Nasproti pa čitamo o velikih pripravah Grkov in Angležev za vojno. Prihajajo tudi vesti, da pošilja Rusija vojake. Mogoče se vrši vse to samo radi tega, da postanejo pod tem vplivom turški delegati na mirovni konferenci popustljivejši. Mogoče pa je tudi, da so priprave resnega značaja.

„BERSON“

gumijevi

podplati in podpetniki

prihranijo Vaši obutvi nad polovico popravil.

Glavna zaloga

DRAGOŽIN ROGLIČ

Maribor, Koroška c. 19, Zelf. 157

Izdelovalnica KARO-čevljev.

Montaža brezplačna.

Poročila z dežele.

REDNI OBČNI ZBOR

KRAJEVNE ORGANIZACIJE NSS V MARIBORU SE VRŠI V SREDO, DNE 31. JAN. T. L. OB POL 8. URI ZVEČER V RESTAVRACIJI »MARI-BOR«, GRAJSKI TRG 1. DOLŽNOST VSAKEGA ČLANA JE, DA SE OBČNEGA ZBORA ZANESLJIVO UDELEŽI. — ODBOR.

Litija. V četrtek, dne 18. t. m. se je vršil pri nas občni zbor podružnice Narodno-socialne Zveze. Občnemu zboru je predsedoval tov. Prebil. Po poročilih funkcionarjev sta v imenu osrednjega vodstva NSZ iz Ljubljane poročala strokovni tajnik in odbornik tov. Kozinc. Po podanih poročilih se je izvolil sledeči odbor: predsednik tov. Prebil; tajnik tov. Zupančič; blagajnik tov. Kristan in šest drugih odbornikov. Na občnem zboru je bil soglasno sprejet predlog, da bo podružnica odslej varovala in ščitila le interese svojih rednih članov. S tem hoče podružnica doseči, da se vsi mlačeži že enkrat organizirajo, ker vidi le v močni organizaciji spas delavstva. Na občnem zboru se je ostro kritiziralo in protestiralo proti postopanju ravnateljstva v zadevi izplačila odškodnine za zamujeni zaslužek o priliki skrčenja obrata. Sklenilo se je nastopiti v tej zadevi kar najodločnejše. — V kratkem se bo vršil tudi občni zbor krajevne organizacije NSS.

V Novem mestu se je vršil v soboto 20. t. m. redni občni zbor krajevne organizacije NSS, ki se ga je udeležilo lepo število organiziranih strankinih pristašev. Zborovanje je napravilo na strankinega delegata iz Ljubljane nepričakovano lep utis, zlasti zato, ker se je opazilo tako veliko in močno zanimanje za našo stvar. V novem odboru so tudi novejši strankini pristaši, ki bodo s svojo močatostjo, delavnostjo in vztrajnostjo naše ideale zanesli na Dolenskem v vsako vas. Oni so nam porok, da se bo tam, zlasti pa v Beli Krajini, NSS znatno razširila, tako da bodo ž njo morale računati vse druge politične stranke. Naši stari pristaši pa bodo novemu odboru stali kot zvesti čuvarji in prvoboritelji naše ideje ob

strani. — Na delo tovariši! — Pri tej priliki prosimo, da se novi odbor v vseh vprašanih, ki so se na zborovanju razmotrivala, obrne na strankino načelstvo za točna navodila. Ne zabite na agitacijo za naročbo »Nove Pravde« ter za razprodajo lista po trafikah.

Slovenigradec. Kakor že javljeno, se vrši pri nas v nedeljo, dne 4. februarja občni zbor Krajevine organizacije in javen shod. Na to opozarjamo naše člane in somišljenike.

Dravograd. V nedeljo, dne 4. februarja dopoldne se vrši pri nas javen shod NSS, popoldne pa občni zbor krajevine organizacije NSS. Na shodu in občnem zboru poroča narodni poslanec tov. Brandner. Tovariši! Zavedajmo se resnosti časa in prililitimo vsi na shod in zbor. Naj ne ostane nihče doma, vsi na delo!

Za naše viničarje.

Viničarski shod v Mariboru, sklican za nedeljo dne 14. t. m. je bil kljub slabemu vremenu kaj dobro obiskan. Zlasti so se ga udeležili skoraj vsi glavni zaupniki okraja. Predsednik načelstva K. Žnuderl je podal točen račun o svojem delovanju v preteklem času ter med drugim prečital nekatere brezuspešne intervencije, ki so bile odposlane raznim gospodarjem vinogradnikom, kakor samostanu Admont, knezoškofskemu ordinarijatu in drugim. Neverjetno se nam je zdelo pojasnilo v neštetih tožbah radi odškodnine, ki so bile vložene na sodnijo in katere so se po več mescev odlagale ter navse zadnje reševale pretežno gospodarjem v prilog. Tovariš nar. poslanec Brandner je pojasnil navzočim, koliko zanimanja so pokazali tisti poslanci za viničarsko vprašanje, ki so bili od viničarjev izvoljeni (namreč nič!), kajti čisto naravno je, da poslanci, ki so predvsem zastopniki gospodarjev, ne morejo obenem zastopati interese delavcev in če to še tako sveto trdijo. Poslanec je vzpodbudil navzoče, naj ne obupajo in naj se ne dajo več uloviti na prazne obljube. H koncu je govorila viničarka Vesnik ter v pravo začudenje navzočim urisala, da je bila taka organizacija za viničarski stan nujno potrebna ter da jo je treba razširiti med vse viničarje. Dejala je: Tovariši in tovarišice! Vedite, da je naša naloga in sveta dolžnost, da gremo od hiše do hiše, dokler ni vse organizirano v naši stanovski viničarski organizaciji. H koncu shoda se je spomnil predsednik Žnuderl umrlega, vrlega tovariša Jurija Kranjca, ki je postal žrtev brezvestnega izkoriščanja ter pozval navzoče, da darujejo vsak po svoji možnosti za njegov pogreb. Nabralo se je 310 K, ki jih je sprejela nesrečna Kranjčeva vdova z veliko hvaležnostjo. — Zborovanje se je končalo opoldne.

Viničarji pozor! Pred kratkim je poslala »Samostojna delavska Unija« iz Ljubljane več viničarjem svojo propagandno okrožnico, v kateri trdi, da je ona poklicana, da reši viničarsko vprašanje. Da se naši viničarji bližje seznajajo s to »Unijo«, jim hočem podati o njej jasnejšo sliko. Vsakomur je znano, da imamo med našim ljudstvom mnogo takih mož, ki gredo le za tem, da se okoristijo na račun drugih. Ta želja je gnala gotove gospode, ki so hoteli doseči poslaniška mesta bodisi s pomočjo komunistov, bodisi klerikalcev, da so ustanovili »Samostojno delavsko Unijo«, ko so uvideli, da ne bodo ne tu ne tam prodrli. Toda za novo organizacijo, zlasti za tako, ki služi sebičnim namenom gotovih oseb, je treba denarja, prostorov itd. In v tej svoji zadregi so se gospodje zatekli k našim gospodom demokratom, ki so jih z odprtimi rokami sprejeli v svoje prostore v tajništvu Jugoslovanske demokrat. stranke v Ljubljani, v Narodnem domu, ter jim dali na razpolago prav vse, kar so zahtevali. Tiskajo jim celo poseben list. Ta list, ki naj bi bil strokovni, je politično glasilo JDS, ki je skozi in skozi zastopnica velebogatašev in dela očito proti delavskim interesom. Naravnost neverjetna nesramnost pa je, da si upajo ljudje, ki sede s kapitalisti v eni in isti pisarni in ki se razumejo na naše viničarsko vprašanje toliko, kot medved na boben, stopiti v javnost ter trditi, da so oni poklicani, da rešijo viničarje iz mizerije, v katero so jih pahnili njihovi prijatelji, ki jih podpirajo in so jim celo

odstopili del svoje pisarne. — Tovariši viničarji! Pokažite takim ljudem hrbet in zanesite se, da vam bo znalo načelstvo naše stanovske organizacije najbolje svetovati tudi, kar se tiče volitev. Imejte zaupanje v našega voditelja Konrada Žnuderla, ki pozna naše razmere in se je boril ves zadnji čas za zboljšanje vašega položaja ter imel nebroj sitnosti v tem delovanju. Vedite, da je ta »Unija« repek tistih demokratov, kateri vam niso hoteli dati novega viničarskega reda in naših pravic. — H. Š., viničar iz Slov. goric.

Tedenske novice.

Vsem krajevnim organizacijam NSS. Na prvi strani prinašamo vabilo za izredni strankin zbor. Še posebej pa poudarjamo, da je dolžnost vsake krajevine organizacije, da sigurno odpošlje na zbor svoje delegate in to toliko, kolikor dobe vabil. Opozarjamo, da bo dostop dovoljen izključno le proti vabilom, zato naj ga vsak delegat prinese s seboj. Januar poteka, a še nimamo od vseh naših krajevnih organizacij poročil o občnih zbiorih, tudi ljubljanske organizacije na to opozarjamo. Rok za javljanje krajevnih volilnih odborov ter varuhov škrinjc potече 28. t. m. Držite se sklepov načelstva in skličite čimprej občne zборе! Volitve so tu, pripravljajmo se! — Tajništvo NSS.

Našim cenjenim naročnikom. S tem, da izhaja »Nova Pravda« redno najmanj na šestih straneh so se tiskovni stroški tako zvišali, da nam ni več mogoče izhajati z dosedanjim naročnino. Ali 4 strani s staro naročnino, ali najmanj 6 strani z višjo naročnino. Konzorcij lista se je odločil za zadnje. In 6 strani je nam tudi neobhodno potreba. Prinašali bomo vedno po eno stran nad vse zanimivega romana »Tajinstveni morilec deklet« in pol strani »Francoske revolucije«. Da list tudi sicer ustreza željam naših cenjenih čitateljev, je pač najboljši dokaz to, da dobivamo dnevno nove naročnike. — Danes stanejo vsi tedniki, čeprav izhajajo samo na 4 straneh po 4 dinarje mesečno. Le klerikalni in demokrati tedniki so nekaj cenejši, to pa radi tega, ker dobivajo ti listi ogromne podpore. Mi pa ne dobimo razum naročnine in oglasovine od nikogar vinarja. Seveda zastopamo mi delovno ljudstvo, ne bank, in verižnikov. Radi tega mora pa tudi delovno ljudstvo samo vzdrževati svoj list. Da smo pa kljub temu tudi z novo zvišano naročnino še najcenejši tednik, je pa vzrok ta, da dela pri nas uredništvo skoraj zastoj. »Nova Pravda« bo stala torej s februarjem 4 dinarje mesečno. Izhajala bo vedno na šestih straneh. Trdno upamo, da nam radi tega neobhodno potrebne zvišanje naročnine ne odpade niti en naročnik, nasprotno smo prepričani, da bomo dobili sedaj, ko smo list povečali, še mnogo, mnogo novih prijateljev. Pri tej priliki prosimo naše čitatelje in somišljenike, da pridobivajo nove naročnike, pa tudi, da ne pozabijo na naš »Tiskovni sklad«.

Ljubljanske občinske volitve potrjene. Ker je vlada potrdila ljubljanske občinske volitve z dne 3. decembra l. l., se vrši danes ob 11. uri prva seja novega občinskega odbora ter volitev župana in podžupana. Klerikalci in komunisti imajo 35 odbornikov, JDS mladini 5, NSS 4, JDS starini (ki se nazivajo od pondeljka sem »Narodno-napredna stranka«) 4 in JSDS 1 odbornika. Župan bo baže komunistično-klerikalni kandidat advokat dr. Perič.

Protestno zborovanje proti odlašanju rešitve vprašanja gmotnega položaja vseh državnih aktivnih in vpokojenih nameščencev, vpokojenih častnikov ter njih vdov in sirot se vrši v nedeljo, dne 28. t. m. ob 11. uri dopoldne v Mestnem domu v Ljubljani. — No, dolgo so čakali!

Gospod Ribnikar vpokojen. Po poročilih v dnevnem časopisu je minister za socialno politiko g. dr. Ninko Perič brzojavno vpokojil načelnika oddelka za socialno skrb pri pokrajinski upravi v Ljubljani vzlic dejstvu, da je bil imenovan na isti položaj k pokrajinski upravi v Zagreb. Odločno odklanjamo take, vsega obsojanja vredne metode raznih ministrskih vlastodržcev. Borili smo se od prevrata proti temu sistemu, ki je bil žal uveljavljen v prejšnji Srbiji. Borili se bomo z vsemi močmi tudi v bodočnosti tako dolgo, da se take praktike enkrat za vselej onemogočijo, ker smo globoko prepričani, da se s tem naša uprava in naša notranja konsolidacija upropašča. — Zanimajo nas pa tudi razni komentarji glede te vpokojitve. Najbolj se je razkoračilo mladinsko »Jutro« in bluje v

posebnem članku ogenj in žveplo. Na naslov gospode pri »Jutru« bi povdarili samo eno, da naj si malo izprašajo vest in gotovo najdejo slične vpokojitve izza onih časov, ko so bili absolutni gospodarji države takozvani Jugoslovanski demokrati. Naj se spomnijo dejstva, kako je bil leta 1919 vpokojen prvi ravnatelj ravnateljstva državnih železnic v Ljubljani g. Golob. Vpokojitve tega gospoda je bila sklenjena in izvršena proti volji resornega ministra pok. Milorada Draškovića in bila pri nas v Ljubljani kot senzacija takoj nabita na deski takrat še oficijelnega glasila JDS za Slovenijo »Slovenskega Naroda«. Naj se spomnijo drugega dejstva, da je g. minister dr. Gregor Žerjav iz neznanih razlogov vpokojil inšpektorja prve klase g. dr. Andreja Druškovića vzlic dejstvu, da je omenjeni gospod še zelo mlad in bi bil prav gotovo koristil državi s svojim delom kot državni uradnik. Zdi se nam, da to sedanje vpitje gospode okoli »Jutra« nima moralno-etične podlage. V tem nas potrjuje tudi praksa v prejšnji koalicijski radikalno-demokratski vladi, ko je radikal odpuščal demokratske, demokrat pa radikalne državne uradnike, ne da bi navedel vzroke — iz golega partizanstva. V svetem pismu pišejo, da je Savel po padcu s konja postal Pavel, apostol in svetnik. Zelo bi bili srečni in zadovoljni, če bi mogli tekom prihodnjih let isto ugotoviti glede mladinske gospode okoli »Jutra«. Seveda se samo z ognjem in žveplom v raznih člankih o tem spreobrnjenju ne bomo dali prepričati.

Za rdečim plakatom, ki je nalepljen po Ljubljani, se skriva »znamenita« Strokovna delavska unija, ali naši mladodemokrati. Podpisali so za »eksekutivni odbor« — ne upajo pa se povedati, kdo je to — nekaj fraz, da bi s tem lovili slovensko ljudstvo za svoje kandidate. — To smo hoteli ugotoviti, da se naše ljudstvo ne bo dalo begati, da si bo na jasnem, kdo je tisti, ki že danes pričinja volilno borbo s takim tamtomom, s takimi stroški, ki zavija Slovenijo v rdeč plakat, hoteč z zvijačo doseči to, kar sicer ne gre. — Poznamo naše mladine in njihovo dosedanje delo, poznamo pa tudi njihova stremeljenja. Zato bodo ostali tudi sami! Nihče jih ne mara!

Nameščenci-volilci! Volitve delegatov v Pokojninski zavod za nameščence v Ljubljani, so se pričele! Dne 5. februarja t. l. se v Ljubljani vrši skrutinij oddanih glasov. Pokojninski zavod že razpošilja glasovnice. Glasovnice so tako prirejene, da je zajamčena tajnost glasovanja. Če glasovnice ne sprejmete ali jo izgubite, zahtevajte glasovnico od volilne komisije. Nameščenci zavedajte se važnosti teh volitev! Gre za Vaš denar, gre za Vašo starostno preskrbo, gre za podpore vdovam, materam in sirotam umrlih nameščencev. Pazite na sledeče:

1. Izpolnite glasovnico pravilno, t. j. ne z imenom kandidata, ampak z nazivom: »Združeni zasebni nameščenci«.

2. Zalepite glasovnico pravilno t. j. tako, da »volilni odrezek« ostane neodtrgan in nezalepljen, sicer je glasovnica neveljavna.

3. Pravilno izpolnjeno glasovnico oddajte takoj zanesljivemu zaupniku, ki jo bo skupaj z drugimi glasovnicami sigurno poslal v Pokojninski zavod v Ljubljani, ali pa jo takoj pošljite, eventualno priporočeno, direktno na »Volilno komisijo Pokojninskega zavoda za nameščence« v Ljubljani, po možnosti v eni kuverti z ostalimi glasovnicami, ki jih zberete med tovariši in tovarišicami. Vaše strokovne skupine za listo: »Združeni zasebni nameščenci«. Če pošljete glasovnico direktno volilni komisiji, frankirajte pismo zadostno, sicer je glasovnica neveljavna, ker bi je volilna komisija ne sprejela. Uporabite od Pokojninskega zavoda doposlano Vam kuverto! — Akcijski odbor »Združenih zasebnih nameščencev«.

XXXIII. glavna skupščina Sokolskega društva v Zagorju ob Savi se vrši v nedeljo, dne 28. t. m. ob 14. uri v Sokolskem domu. Člani in članice udeležite se skupščine polnoštevilno. Zdravo! Odbor.

Sokolsko društvo v Zagorju ob Savi priredi v četrtek, dne 1. februarja ob 19. uri v Sokolskem domu za člane in po njih vpelane goste veliko elitno predpustno maskerado. Radi polnoštevilnih prijav mask prosimo sosednja bratska društva, da čimprej zahtevajo potrebno število legitimacij za maske. Člani društva dobe vabila, ki veljajo kot legitimacija. Zdravo! — Odbor.

Pozor pred brezvestnimi izseljeniški agenti! V zadnjem času se je pojavilo

v Vojvodini večje število agentov, ki nabirajo izseljence za Brazilijo in Argentino. Njihov posel jim najbolj uspeva pri priprostem narodu, zlasti med siromašnimi vojvodinskimi Madžari in Nemci. Ti agentje obljublajo neukemu ljudstvu prosto vožnjo, če se njihove žrtve obvežejo, da bodo zato delali šest mesecev brezplačno. Kdor nasede njihovim mamljivim vabam, se jim seveda izroči na milost in nemilost ter postane navaden suženj in nič drugega. Ker ni izključeno, da se taki agenti pojavijo tudi med slovenskim ljudstvom, ga svarimo pred njim in ga pozivljamo, da izseljeniškim agentom pokaže vrata, oziroma jih naznani orožništvu.

31. januarja zvečer vsi na Športni večer, ki ga priredi Športni klub »SLOVAN« v Narodnem domu v Ljubljani.

Čevlji domačih tovarn Peter Kozina & Ko. z znamko »Peko« so najboljši. Zahtevajte jih povsod. Glavna zaloga na drobno in debelo: Ljubljana, Breg šte. 20 in Aleksandrova cesta šte. 1.

Naša mladina.

Bratska čestitka. Bratu Leopoldu Odlašku želimo na skupni življenski poti z Ellico roj. Forte obilo sreče!

»Bratstvo« v Ljubljani. Reden mesečni sestanek vseh članov se vrši v četrtek dne 1. februarja v društvenem lokalu (salon hotela Lloyd). Na dnevnem redu je poročilo o društvenem delovanju, razgovor o predpripravih za kongres itd. Zaeno se bodo razdelile nove izkaznice. Dolžnost vseh bratov in sester je, da se sestanka brez-pogojno udeležijo.

Svetosavska proslava, ki jo je namestavala prirediti »Bratstvo« v Ljubljani, se za letošnji oziroma na enako oficijelno prireditvev srbske cerkvene občine opusti.

Šolski odsek »Bratstva« v Ljubljani. V javen učni tečaj srbohrvatskega jezika se je vpisalo nad 130 članov, tako da se je morala stvoriti paralelka prvega oddelka. Na novo se je pridobila kot učna moč učiteljica s. Angela Kravosova, ki je prevzela pouk v paralelki.

Za tiskovni sklad nar. soc. mladine. Na ustanovnem občnem zboru »Bratstva« v Zagorju se je nabralo med člani 277 kron. Darovali so po 44 K: Neimenovani; po 40 kron: Jesenšek Veko; po 20 K: Svetec Aleksander, Jug Lavoslav in neimenovani; po 12 K: Škrovljak Franjo, Obreza Ivan, Šenlip Pavel, Ranzinger Kati in Dervovšek Anton; po 10 K: Karat Lado; po 9 K: Tekave Vilbald; po 8 K: Drolc Vinko, Bazelj Franjo in Gruden Franjo; po 7 K: Kedmenc Josip; po 6 K: Mlakar Ljudevit; po 5 kron: Hace Julka; po 4 K: Juvan Franjo, Kepa Martin in Kersnik Alfonz. Vrlim Zagorčanom se za ta prvi dar za naš tiskovni fond iskreno zahvaljujemo ter kličemo: Živeli posnemovalci!

Gospodarstvo.

Koliko je vreden dinar?

	Ta teden	Prejšnji teden
100 švic. frankov stane	2250.—	1925.—
100 franc. frankov stane	720.—	698.—
100 laških lir stane	548.—	500.—
100 čeških kron stane	312.—	285.—
100 nemških mark stane	0.54	0.80
100 poljskih mark stane	0.40	0.42
100 avstrijskih kron stane	0.15	0.15
100 ogrskih kron stane	4.30	4.—
100 bolgarskih levov stane	58.—	67.—
100 dolarjev stane	11.400.—	10.250.—
100 angl. funtov stane	54.300.—	47.400.—

Razpredelnico čitajte tako: Ako hočete kupiti 100 laških lir morate dati zanje ta teden 548 Din, prejšnji teden pa je stalo 100 laških lir 500 dinarjev.

Curliška borza:

	23. jan.	16. jan.
	švic. fr.	švic. fr.
100 dinarjev stane	4.15	5.30
100 franc. frankov stane	34.75	35.25
100 laških lir stane	25.55	26.10
100 čeških kron stane	14.85	14.80
100 nemških mark stane	0.03	0.03
100 poljskih mark stane	0.02	0.02
100 avstr. kron stane	0.0074	0.0075
100 ogrskih kron stane	0.20	0.20
100 bolg. levov stane	3.40	3.60
100 rom. lejev stane	2.75	2.95
100 dolarjev stane	536.75	531.50
100 angl. funtov stane	2498.—	2481.—

Dinar je od 16. do 23. januarja močno padel. Bil je že na 3.60, pa se je 23. januarja zopet popravil na 4.15. Tudi vse druge valute so nazadovale. Vzrok padanju vred-

nosti denarja vseh držav razen Švice, Amerike in Anglije, leži v prvi vrsti v zasledbi ruhrskega ozemlja in s tem nastalih zmešnjav.

Izdaja konzorcij »Nove Pravde«.
Tiska »Zvezna tiskarna« v Ljubljani.
Odgovorni urednik Anton Brandner.

Največja izbira
različnih pletenin,
majic, nogavic, rokavic
pri trdkl 81
A. & E. Skaberné, LJUBLJANA,
Mestni trg št. 10.

Bonačev
Beležni koledar
se dobi v vseh trgovinah s papirjem ali se pa naroča direktno v tovarni
Iv. Bonač sin, Čopova cesta št. 16.
Cena Din 15.—, s pošto Din 19.—.

Za vsa pleskarska dela, lakiranje vozniških koles v ognju in lakiranje avtomobilov se priporoča
Tone Malgaj
Ljubljana 74
Kolodvorska ulica št. 6.

Modna trgovina
A. Šinković nasl. Soss
LJUBLJANA, Mestni trg št. 19
priporoča svojo zalogo
pletenin jopic,
rokavic,
nogavic
in zimskega perila.
94
Zelo ugodne cene!

A. LEČNIK
juvelir in urar. 40
CELJE, Glavni trg 4.

Kože divjih živali
v mali in veliki množini kupujem skozi celo leto:
D. Zdravčič trgovina z usnjem Ljubljana
Sv. Florijana ulica št. 9.
80

Proda se posestvo z
dobro idočo gostilno
ob glavni cesti, po zelo ugodni ceni.
Naslov pove upravništvo »NOVE
PRAVDE«.
79

Na drobno ➔ **ČEVLI** ➔ **Na debelo**
Aleksander Oblat centrala Sv. Petra cesta 18 in 20
Podružnica: NOVI-SAD, Wilsonov trg št. 2. 88

SANKE! SMUČI!
Tovarna 71
Stane Vidmar
Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 75
Telovadne, športne in igralne potrebnosti. — Zvezne konstrukcije, transportne naprave i. t. d.

IVAN JELAČIN, Ljubljana
Uvoz kolonijalne in špecerijske robe
Trdka ustanovljena leta 1888.
81
Solidna in točna postrežba.

I. JAX & SIN
Ljubljana, Gosposvetska cesta
priporoča svojo bogato zalogo:
Pisalni stroji „Adler“
šivalnih strojev
za rodbno in obrt. 91
Vozna kolesa
Styria, Dürkopp, Orožno kolo (Waffenrad)
79
Ceniki zastoj in franko

Pozor! Ivan Bahovec, Ljubljana
Sv. Jakoba trg 7. Papir, galanterija,
pisarniške potrebščine in vsakovrstne razglednice.
97

VINO
PRISTNO ŠTAJERSKO,
DOLENSKO, SREMSKO, BANAT-
SKO IN DALMATINSKO
V VSAKI MNOŽINI
LUDVIK DEKLEVA
LJUBLJANA-SP. ŠIŠKA
CELOVŠKA CESTA ŠTEV. 76.
93

Gradbeno podjetje
Ing. Dukić in drug
Ljubljana, Bohoričeva ulica 20
se priporoča za vsa
v to stroko spadajoča dela
78

Konfekcijska tovarna
Fran Derenda & Cie., Ljubljana
Pisarna: Emonska cesta 8. telef. interurb. 313.
Tovarna: Erjavčeva cesta 2, nasproti dramskega gledališča. Telefon interurb. 294.
Najmodernejša in največja tovarna moških dečjih in fantovskih oblačil.
77
Konkurenčne cene.

AMERICAN

d. z. o. z.

LJUBLJANA, Beethovnova ulica št. 10.

Brzjavni naslov: American Ljubljana.

Uvoz in izvoz poljedelskih pridelkov in industrijskih izdelkov.

Informacije. Komisijsko podjetje. Financiranje.
Denarno in zemljiško posredovanje.

Afilirani zavod: JUGOSLAV-AMERICAN CORPORATION,
NEW-YORK, N. Y.

Opozarjamo **trgovce** in **industrijce**, ki se interesirajo za izvoz v Združene države ali obratno, naj se obrnejo zaupno na nas; naše ugodne trgovske zveze vam bodo v korist. Stavite nam svoje oferte, kaj imate na prodaj ali kaj želite kupiti.

➔ **Kupujemo** ➔

po najvišjih cenah vsako množino

sladkih koščkov, volkov, podlasc, dehorjev, jazbecev in zajcev.
91

Prometni zavod za premog

d. d.

v Ljubljani

prodaja

iz slovenskih premogovnikov
velenjski, šentjanški in
trboveljski premog

vseh kakovosti, v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov za domačo uporabo kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava na debelo

inozemski premog in koks vsake vrste in vsakega izvora ter priporoča posebno 1^a čehoslovaški in angleški koks za livarne in domačo uporabo, kovaški premog, črni premog in brikete.

Naslov:

Prometni zavod za premog, d. d., Ljubljana, Beethovnova ulica št. 10.
Podružnica v Novem Sadu (Jugoslavija). 90

TRGOVSKA BANKA D. D., LJUBLJANA

PODRUŽNICE:

Maribor
Novo mesto
Rakek
Slovenjgradec
Slovenska Bistrica

Šelenburgova ulica št. 1 :: (prej Slovenska eskomptna banka)

Kapital in rezerve Dinarjev 17.500.000—

Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje.

Brzjavlj: TRGOVSKA.

Telefoni: 139, 146, 458.

EKSPOZITURE:

Konjice
Meža-Dravograd
Ljubljana (menjalnica v Kolodvorski ulici) 88

ZALOGA ČEVLEJ
lastnega izdelka 84

DRAGOTIN ROGLIČ
MARIBOR, KOROŠKA C. ŠT. 19
: I. nagrada in zlata kolajna obrtne razstave, Maribor 1922. :

„KARO“
Varstvena znamka.

O. BERNATOVIC 78
Ljubljana, Mestni trg 5.
Konfekcijska trgovina

Tajinstveni morilec deklet.

(Pravica ponatisa pridržana.)
(Nadaljevanje.)

»Povsem pravilno,« odvrne skromno Molly. »Toda svojega spremljevalca, v zapor odvedenega Jakovega druga, sem spravila v vidno zadrego, ko sem ga opozorila na svetlobo v vodi. In da sploh ničesar ni hotel vedeti, ali ni bilo že to samo na sebi dovolj sumljivo!«

»Gotovo! Gospodična Gordon ima popolnoma prav. Opazovala je kaj bistro, in že to je za nas neprecenljive vrednosti.«

Policijski parnik je sedaj primeroma počasi plul ob levem bregu navzdol, ter od časa do časa izmenjeval signale z drugimi ladjami.

»Tu so ulice, kjer so bile umorjene lahkoživke,« je pripomnil Davis. »Tu je pozorišče Jakovih grozodejstev.«

Nenadoma vzklikne Molly Gordon pri-
tajejo.

»Kaj pa se je zgodilo?« se takoj oglasi Davis.

»Že vidim ono zagonetno svetlobo — svetlobo!« šepče vohunka.

Oba uradnika sta namah na nogah in z napeto pozornostjo zreta skozi tanko meglo, ki odseva kot pošastni pajčolan vodno gladino.

In res! Čudovito svetel sij se jim hitro bliža.

Zopet Molly pritajejo zakriči.

Svetloba sedaj nenadoma zgine.

»Naprej!« ukaže kriminalni šef. »S polno paro naprej! Ladjica se mora nahajati v neposredni bližini!«

Zopet prše ognjene iskre iz dimnika in zopet pluje parnik z največjo brzino.

Toda na površju vode ni bilo opaziti prav ničesar in tudi sij je izginil.

»Čoln vendar ni mogel izginiti pod vodo,« se huduje ves razburjen Davis ter obenem z daljnogledom motri svojo okolico. »Čoln mora vendar biti tu — he, halo — sem — odgovorite!«

Nikakega glasu, vse je mirno na reki, le valovi šume na lahko.

»Pa se vendar nismo motili?« meni kriminalni šef.

»Ne, ne, zagonetna svetloba je bila pred nami!«

Na njegov ukaz prenehajo stroji delovati, parnik pluje polagoma v smeri rečnega toka.

Oba policijska uradnika in Molly Gordon še vedno pozorno motre reko pred seboj, toda ne zapazijo nič sumljivega.

Naenkrat pokaže deklica zopet na valovanje v reki, rekoč:

»Poglejte luč — ondi!«

Davis kljub vsemu naporu ne vidi v daljavi drugega kot temno točko. Kmalu nato se zazdi uradnikom, da je dobil njihov parnik lahek sunek, kot bi bil zadet ob kol.

»Potapljam se — potapljam se!« kriči strojnik. »Voda uhaja v parnik!«

Davis poskoči, ko začuje šum, s katerim dre voda skozi zevajočo odprtino v parnik.

»V vodo!« zavpije kriminalni šef. »Hitro v vodo, kotel bo v najkrajšem času eksploziral!«

Trojica policijskih uslužbencev, ki je vodila parnik, hitro pomeče s seboj plašče in se zažene v temne valove. Vzgladu svojih podrejenih sledita tudi šef in Davis ter potegneta s seboj tresoč se Molly.

Bil je pa tudi že skrajni čas, da so zapustili parnik, ker je voda že dosegla parni kotel.

V tihi noči je bilo čuti komaj slišno šumenje vode, koj nato pa zamolkel pok in — železni policijski parnik je izginil kot kamen v vodni globini! —

Na vodni gladini so si policijski uradniki skušali s plavanjem rešiti življenje. Davis je z očmi iskal vohunko, ki je brez sledu izginila.

Oster pisk se je razlegal nad vodno gladino; zdelo se je kot da prihaja iz globine.

Breg ni bil daleč. Kmalu plavalci dosežejo obrežje, katero je na srečo imeko lesene stopnice, ki so vodile na vrh.

Do kože premočeni in upehani se plazijo po lesenih stopnicah in konečno dosepejo na cesto ob obrežju.

»Vsi rešeni?« vpraša šef.

»Da — vsi!« se čuje odgovor.

»Ne« zakliče Davis, »gospodična Gordon ni tu — jaz je nisem več videl, utonila je!«

Šef da znamenje s svojo piščalko. Kmalu se pokažejo zelene in rdeče svetilke ostalih policijskih parnikov, ki se z

neverjetno naglico bližajo mestu, kjer se je nahajal kriminalni šef.

»V vodi se nahaja naša spremljevalka!« vpilje Davis, obrnjen proti bližajočim se parnikom. »Tu spodaj, glejte, da jo rešite!«

Parniki so križarili semintja na vodni površini, toda ko so se po preteku četrte ure vrnili k bregu, kjer so še vedno stali premočeni policijski uradniki, so mogli le sporočiti žalostno vest, da pogrešanke ni so mogli najti.

»Molly Gordon je utonila,« reče kriminalni šef Davisu. »Škoda, deklica je bila izborna uporabljiva za špijonažo. Prav obžalovati moramo, da jo je pri tej nezgodi dohitela smrt.«

»Nezgoda?« vpraša Davis. »Je-li vaša milost mišljenja, da je pripisovati potop parnika slučajni nezgodi?«

»Gotovo — kaj sicer? Mi smo pač zadeli ob kak star kol v vodi.«

»Ne, vaša milost. To je bil sunek, ki ga je dobil parnik od predmeta, ki ga nismo opazili. Jaz sem to prav dobro čutil.«

Kriminalni šef hoče ravno izraziti svoje naziranje, ko začujejo več ostrih piskov s ceste na obrežju.

»Tu se je nekaj pripetilo!« zakliče uradnik. »To so klici policijske piščalke na pomoč, naprej!«

»Ne da bi se ozirali na svoje premočene oblike, se spuste vrli policijski organi v dir proti mestu, odkoder še vedno prihajajo signali.

Po reki jim slede policijski parniki, ki so bili na to opozorjeni potom znamenj.

Ko se približajo, že opazijo pred seboj redarje, ki tečejo ob ograji na obrežju.

»Hej, kaj se je zgodilo?« vpilje težko sopeči kriminalni šef.

»Čemu ste klicali na pomoč?«

Policijski organi spoznajo po glasu takoj svojega šefa.

»Vaša milost, ravnokar smo videli, kako se plazi temna postava od reke na breg« odgovarjajo skoro brez sape. »Ko nas je sumljiva oseba zapazila, je zbežala tu doli; prav dobro smo videli njen temni plašč.«

»To je bil Jak!« kriči kriminalni šef.

»Naprej, naprej, morda se nam posreči zgrabiti hudodelca!«

In zopet prične divja gonja za bežečim. Toda trajalo ni dolgo; kajti že čez nekaj minut pride zasledovalcem nasproti več policijskih organov.

»Ali ga niste videli?«

»Da, Jak je bil tu. Še pred kratkim smo videli temno senco njegove postave.«

Kriminalni šef se bridko nasmehne.

»Ves trud je zaman. Morilec je zopet ušel na svoj čoln — tu — tu je zagonetna svetilka!«

Vsi upro svoj pogled v reko, kjer se je ravno za kratek trenutek pokazala čudovita svetloba.

Takoj nato je izginila opazovalcem izpred oči. Zelenordeče svetilke policijskih parnikov so neprestano križarile na mestu, kjer se je prikazala na vodi svetloba, toda njihov lov za čolnom, na katerem se je nahajal morilec, je ostal brezuspešen. Izginil je kot prikazen.

V prav nerazveseljivem razpoloženju se obrne šef na detektiva:

»Pojdite z menoj, Davis, preobleči se morava, niti trohice suhega nimam na sebi. To je zopet noč polna nesreč! Naš parnik se je potopil, Molly Gordon je našla smrt v valovih in tajinstveni morilec nam je na neopazen način ušel. Sicer ne verujem vražam, toda marsikdaj sem mišljenja, da se sam vrag norčuje z nami!«

Davis ne odgovori. Zamišljeno koraka poleg svojega predstojnika, ki izusti od časa do časa pridružno kletvico.

Ura je kazala že tri zjutraj, ko so se policijski organi vrnili v glavno stražnico, kjer so si predvsem slekli mokro obleko. To noč niso zatisnili oči. Prav oddahnili so se, ko je zjutraj došlo iz Whitechapla brzoglavno poročilo, katero so pričakovali s težkim srcem. Glasilo se je:

»Danes ponoči v Whitechaplu vse mirno!«

Vjeta policijska vohunka.

Molly Gordon so pri potopu policijskega parnika držale nad vodo krepke Davisove roke. Ko pa je le za trenutek izpustil deklico iz rok, jo je tok vode hitro odnesel. Policijski uradniki so bili trdno uverjeni, da je našla smrt v Temzinih valovih. Toda to se ni zgodilo.

Obleka je deklico držala nekaj časa na površini. Molly je večkrat glasno zaklicala na pomoč, toda vsled ropota policijskih parnikov, ki so vsi hiteli na kraj nesreče, ni nihče čul klicov uboge deklice.

Že je menila, da se potaplja. Še enkrat je poskusila zaklicati na pomoč. Zaman! — Vedno bolj se je pogrezala v vodo.

Naenkrat je tok zanesel njeno truplo ob trd, plavajoč predmet. Z rokami se je z nadčloveško močjo oprijela predmeta — neke vrste železne ograje. Seveda ni vedela, česa se je oklenila. Tudi je bilo razburjenje in prestani strah za njo preveč. Njena glava se je povesila in v nezavesti je obvisela na ograji, ne da bi bili popustili prsti vsled nezavesti...

Policijsko vohunko je zanesla voda k mali ograji ponornice »Terrorja«, ki je sedaj počasi plul na vodni gladini in se približeval bregu.

Sedaj pristane na bregu. Zaklopec se je dvignil in maskiranec izstopi iz ladje.

Že hoče stopiti na bližnjo stopnico na bregu, ko opazi, da se drži ograje truplo, ki se nahaja skoro docela pod vodo.

»Kdo je to?« si misli William in pazno motri ponesrečenko. Ženska, nezavestna, ki se pa vendar trdno drži ograje! Pa ne, da se je morda celo nahajala na policijskem parniku? Zadnja misel je bila maskiranecu odločilna, ki se je že namenil, da odnese nezavestno na breg.

Urno odpre zaklopnico in zakliče v odprtino nekaj zapovedujočih besed, nakar prideta takoj na krov dva moža.

»Dvignita to žensko,« ukaže kapitan in odnesita jo v kajuto, toda, da se je nihče ne dotakne. Sta me razumela?

»Da, gospod, pokrijeva jo le z odejama!«

»Storita to, jaz se kmalu vrnem!«

Medtem ko se je William brez uspeha mudil v Whitechaplu, sta odnesla oba moža nezavestno v kajuto »Terrorja«. Bila sta to ista dva moža, ki sta pod masko redarjev opazovala glavno stražnico, zapupnika Williama Morrisa, ki sta ga navadno spremljevala pri vožnjah s ponornico.

Položila sta nezavestno Molly v kajuto v kateri je pri nočnih vožnjah navadno bival kapitan, in ki je bila precej prostorna ter opremljena z vsakovrstnim luksuzom, ki si ga more sploh izmisliti človeška pamet.

»Tako — tu je odeja — razgrni jo preko diyana, ker nikakor ne gre, da položiva ponesrečenko na dragocene vzglavnike! Dobro, sedaj dvigniva nepoznanko!«

»Veš kaj, mokri plašč ji pa vseeno lahko slečeva! Jak se raditega ne bo jezil, težak plašč jo popolnoma zakriva in še kapuca ji visi preko glave. Najbrže se v vodi niti ni popolnoma zmočila.«

»Meni je prav.«

Plašč potegneta s ponesrečenke. Obraz vohunke se pokaže: »Strela me udari, kako krasna deklica je to, Jak se bo pač zelo razveselil.« »Kaj neki le misliš. Jak vendar že dalj časa ne pogleda nobene deklice!« »Prav imaš, tudi jaz sem že to opazil, toda pogled, deklica je pravcata krasotica. Ako Jak ne bi bil tako strogo prepovedal, da se je nihče ne sme dotakniti, jaz bi ji v resnici ukradl nekaj prav srčkanih poljubčkov!«

»Prismoda! Pokrij jo z odejo, potem pa se vrni na najini postojanki!«

Brzi korakov odideta moža iz kajute ter se podasta po stopnicah na krov.

»Zakaj neki je Jak prinesel deklico na čoln?« reče eden. »Lepa drobna stvarca nas prav lahko izda!«

»Kdo ve, kaj ga je napotilo, da je to storil. Vsekakor je imel povod za to. Saj vendar veš, da naš poglavar ničesar ne stori zastoj in brez vzroka!«

»No, ta zadeva mi je res uganka.«

»Pa saj naju to prav nič ne briga. Stori, kar nama je ukazano, saj se nama pri tem izborni godi.«

»Imaš prav. Tako gosposkega življenja, kot ga imava midva, nima kmalu kdo. Šele pred kratkim nama je Jak zopet razdelil polne pesti zlatnikov. Preje sem bil pravcat berač, sedaj pa — — —«

Mož umolkne, ker se v tem trenutku odpre zatvora, maskiranec pa že stoji na železnih stopnicah, ki vodijo v notranjščino. Kratko povelje in »Terror« zgine z lah-
nim šumenjem pod vodo.

Na vso moč hitita moža v oddelek k strojem. »Danes se je Jak vrnil brez uspeha, to sem mu že bral na obrazu.«

»Seveda, vselej ne gre tako lahko. Policija ga sedaj že prav vražje zasleduje. Toda Jak jo daleko nadkriljuje, nato se moreš brez skrbi zanesti!«

Medtem vstopi neupogljivi mož v kajuto. Takoj opazi, da sta njegova pomagata ubogi ponesrečenki slekla premočeni plašč.

Tiho pravi sam sebi: »Prav je, da sta to storila. Sedaj je kmalu v moji hiši. Tam bo stanovala skupaj z Elizo.«

Pristopil je k divanu in dvigne odejo, v katero sta moža zavila Molly.

Iz njegovih ust se izvije lahek vzklik. »O kako je lepa! Deklico bi skoro mogel imenovati še dete. Kako je očarljiva in zapeljiva!«

Že se pripogne, a takoj zopet vzravna.

»William, ali tako držiš svojo obljubo?« kara samega sebe.

»Kako moreš pozabiti na Elline opomine. Ali nisem ljublci obljubil, da bom nosil samo njeno sliko v svojem srcu? Saj sem vendar mož, ki nikakor noče prelomiti obljube!«

Že namerava deklico zopet pokriti, toda globok vzdihljaj iz ust nepoznane krasotice ga odvrne od te namere. William položi odejo tako, da ne zakrije z njo obraza ter se natihoma odstrani od divana. Toda svojega bistrrega pogleda niti za trenutek ne obrne od lepega smrtno bledega obraza občudovane deklice.

Naenkrat pa odpre Molly oči. Uverjena je, da sanja. Saj vendar biva v sobi, ki je neverjetno razkošno opremljena. Kako je prišla semkaj, ali ni utonila v Temzi?

Molly je bila skoraj prepričana, da je utonila in že odšla v nepoznani svet; z roko otipava mokro obleko. — Čuti svoje lase, od katerih kaplja voda. Živi — rešena je. Nehote se dvigne s svojega ležišča, ki stoji pod njo. Napijena oči in že opazi obraz, pokrit — s črno krinko.

Mozeg pretresujoč glas odmeva po kajuti. — Molly Gordon kriči na vse grlo. S široko odprtimi očmi, okostenelimi od strahu, strmi v neznanca, ki stoji pred njo s prekrizanimi rokami kot kip. Še enkrat zakriči Molly z vso silo, potem se težko sope zvrne na divan.

»Gospod, milost moji duši! Izgubljena sem brez nad na rešitev!«

Molly zakrije oči z rokami. Saj vendar pozna moža s krinko. To je Jak, tisti Jak, ki — — —

V odgovor se začuje smeh. V odgovor na njeno prestrašeno kričanje, je bil ta smeh nekaj skrivnostno strašnega.

»Ali se me bojite, gospodična?«

V smrtnem strahu se obrne Molly. Rešena je bila smrti v vodi menda zato, da konča pod smrtonosnim bodalom strahovitega morilca deklet. — Samo ta misel je navdajala prestrašeno Molly. — Vsak trenutek pričakuje, da jo strašni Jak prebode s svojim okrvavljenim bodalom.

Toda to se ni zgodilo! — Mož se niti ne premakne.

Zdi se, da hoče smrtni strah svoje žrtve podaljšati.

»Ali se me bojite, gospodična?« vpraša ponovno.

»Oh-oh!« vzdihuje Molly. — Iz strahu izgubi zopet zavest; v ponovni omotici pada brez glasu na divan.

Neznane s krinko začuje v tem hipu šumenje in sikanje, znak, da je Terror dospel v svoj pristan.

Pristopi k divanu, zavije z odejo nezavestno čez glavo in jo vzame v svoje roke z lahkoto kot bi nesel v rokah pero. Hitro spravi nepoznanko na krov, od tam pa skoči z velikanskim skokom na kamentita tla v klet. Takoj se poda po stopnicah v svojo sobo v pritličju.

Zvok hišnega zvonca zadoni po hiši. Zastor sosednje sobe se razdeli, krasna mlada deklica stopi v sobo.

»Eliza, to deklico tu sem danes našel v reki. Spravite ponesrečenko v posteljo in skrbite, da je nihče ne vidi. Samoobsebi se razum, da ne sme zapustiti sobe. Jutri povprašam, kako se počuti.«

Molče gre Eliza naprej, William ji pa sledi z nezavestno Molly v rokah. Prehoditi sta morala več prostorov, da sta dospela v sobo, ki je bila vsekakor bivališče mlade deklice, vsaj iz raznih predmetov, ki so se nahajali notri, je bilo to sklepati. William položil nezavestno deklico na divan, potem upre oči v Elizo.

»No, ali še vedno jokate? Nepotrebna skrb. Jim bo že zopet prišel iz zapora, in če bi ga jaz sam moral rešiti!«

»Oh, saj za to ne gre,« odvrne Eliza. »Žalosti me samo, ker je Jim tako lahko miseln, da mu vsaka lahkoživka zmeša glavo. Najlepše pri tem je pa to, da mi je, ničvrednej, prisegel večno ljubezen in zvestobo!«

In Eliza prične zopet krčevito plakati.

»Majhna ljubosumnost,« se smehlja mož s krinko. »Le lepo skrbite predvsem za ponesrečenko. Je že dobro uro v mokri obleki ter se je bati, da oboli, če se ne preobleče.«

(Dalje prih.)

Francosko-nemški spor.

Ruhrsko ozemlje.

Kaj je »ruhrsko ozemlje«, o katerem se danes toliko govori in piše? V kratkih stavkih hočemo podati našim čitateljem površen opis tega ozemlja, ki je postalo središče svetovnih dogodkov.

Ruhrsko ozemlje meri približno 40 km v okrožju. Tu se nahajajo največji premogokopi v Evropi in središče nemške industrije. Stotine mest in velikih vasi tekmujejo za vsako ped zemlje. Dvanajst velenost se razprostira vedno bolj in bolj in spaja okoli ležeče kraje v vedno večje naselbine. Tam se nahaja 114 tovarn za železo, 119 plavžev, 236 pudlovih peči, 250 livarn in valčnih tovarn, 1618 strojnih tovarn, 197 papirnic, zraven pa še nebroj tekstilnih in kemičnih tovarn, pivovarn, tovarn za usnje ter glažut. Zemlja je na kilometre globoko izpodkopana, iz rovov spravijo na leto 87 milijonov ton črnega premoga na površje. Glavne žile premoga pa še niti načete niso. Skupna zaloga premoga v ruhrski zemlji se ceni na 129 milijard ton. V premogokopih je zaposlenih 350.000 delavcev. To je obrat, ki ga v isti obliki ne najdemo v Evropi in ki se da primerjati le z največjimi ameriški podjetji. Ni čuda, da francoskim kapitalistom tako zelo diši ta blagoslovljen kos zemlje.

Spor med Francozi in nemškimi industrijci.

Po zasedbi ruhrskega ozemlja od strani Francozov ni prišlo pretekli in začetkom tega tedna do političnih zapletov. Nemška vlada je sicer protestirala proti zasedbi, toda Francozi se za to niso zmenili. Tudi nobena druga država se do sedaj ni vmešavala. Nemški listi sicer pripovedujejo, da niti Amerika, niti Anglija ne odobravata francoskega koraka, in v resnici obsojajo nekateri vplivni ameriški in angleški politiki Francijo, toda niti Amerika niti angleška vlada, ni še znila do sedaj besedice, iz katere bi se moglo sklepati o mišljenju teh vlad.

Za enkrat se bori Francija z nemškimi industrijci v ruhrskem ozemlju. Prevzeti taka ogromna podjetja, kakor so v ruhrskem ozemlju ni malenkost. Francozi so si celo zadevo predstavljali najbrž čisto drugače. Toda že v prvih dneh so naleteli na zapreke, ki jih do sedaj niso mogli premostiti in je vprašanje in celo veliko vprašanje, če bodo sploh mogli odstraniti nastale težkoče.

Industrijalci se upirajo.

Ozemlje, ki so ga zasedli Francozi z »najboljšimi močmi«, kakor trdijo, spada pod nemško oblast in sicer tudi po zasedbi. In nemška oblast, oziroma nemška vlada je zapovedala industrijcem kot svojim državljanom, da ne smejo ubogati nikogar kakor njo. V slučaju, da bi se ne pokorili njenim ukazom, jih bo kaznovala z najmanj enoletnim zaporom. In nemška vlada ni ukazala nič manj kakor to, da industrijci in drugi nemški državljan v zasedenem ozemlju ne smejo ubogati francoske vojaške oblasti. In res nemški državljanji so se ravnali po ukazu nemške vlade. Industrijalci so izjavili, da so jih francoski generali poklicali pred se, da jih enostavno ne bodo ubogali, oziroma da ne bodo izvršili nobenega njihovega ukaza. S tem so rekli, da Francozom ne bodo dali ničesar, kar bodo od njih zahtevali, naj si pač vzamejo sami.

Francozi so prišli seveda vsled tega v velike stiske. Mislili so, da se bo v premogokopih delalo dalje, da bodo tovarne obratovali in da bodo vse lepo prevzeli, prodali in tako prišli do nemške vojne odškodnine.

Francozi so začeli strogo nastopati.

Ko so se nemški industrijalci izjavili, da Francozov ne bodo slušali, so jih začeli zapirati. Dosedaj so zaprli več industrijalcev, ravnateljev in uradnikov. Predno so jih vtaknili v ječo, so poklicali industrijalce še enkrat in jim zlepa prigovarjali, naj opuste odpor in naj dobavljajo Francozom premog. Toda ti so rekli: Ne, ne in tisočkrat ne! Vsi, ki so zaprti, bodo stavljeni pred vojno sodišče. Kako jih bodo Francozi sodili, se še danes ne ve.

Tudi delavci so proti Francozom.

Francozi so hoteli pridobiti delavce, da bi jim vsaj ti ne delali sitnosti. Poklicali so njihove voditelje, jih lepo sprejeli in jim obljubljali vse mogoče. Delavci so francoske generale mirno poslušali ko so pa končali so jim odgovorili: Vse lepo, toda mi vam ne verjamemo nič in se vašim ukazom ne bomo pokoravali. Zanimivo je, da so potegnili z nemškimi delavci tudi poljski. V ruhrskem ozemlju je namreč nad 90.000 delavcev-Poljakov. Francozi so trdno računali, da bodo imeli Poljake na svoji strani, pa so se vrezali.

Kak je sedaj položaj?

Francozi imajo ozemlje zasedeno. Obrati delujejo pod nemškim vodstvom in je promet proti Nemčiji odprt. V obrate si do sedaj Francozi niso upali, ker delavci groze, da bodo v trenutku, ko vdero Francozi v obrate, zapustili

delo. Francozi so pripeljali seboj 40 inženirjev. Če se pa pomisli, da je v ruhrskem ozemlju nastavljenih 10.000 inženirjev, ki vodijo obrate, se jasno vidi, da se s 40 inženirji ne da prav nič opraviti.

Splošna stavka.

22. t. m. je izbruhnila v celem ruhrskem ozemlju generalna stavka. S tem se je seveda položaj silno poostil. Delavci so sklenili, da se hočejo postaviti proti Francozom in da ne bodo odnehali, naj Francozi ukrenejo kar hočejo. Sodiči je, da bo Nemčija stavkajoče delavce krepko podpirala, izplačevala jim bo sigurno polne mezde in skrbela za živje. — Prihodnjič bomo vedeli že kaj več o posledicah delavskega postopanja.

Zanimivosti.

Ženska lepota na kile. Amerikanska profesorica višjega dekliškega zavoda je odkrila skrivnost, po kateri je mogoče lepoto ženskega spola izraziti v številkah odnosno tudi ugotoviti jo računskim putem. Za izračunavanje klasične (izbrane) lepote Američank in najbrže tudi njihovih družic, pripadajočih drugim narodnostim, je sestavila osnovno (normalno) formulo (obrazec), po kateri se more baje v najtežjih slučajih popolnoma natančno izračunati lepoto ženske. Formula se glasi:
$$\frac{P \times D}{240} = T \text{ t. j. dolžino telesa (D) se pomnoži s prsnim obsegom (P), dobljeni znesek se deli s številko 240; dobljeno število mora izražati težo lepote v kg. Po tem obrazcu je torej lahko dognati, če je ženska lepa ali grda. Če se njena teža sklada z gori navedenim računom, nikakor ni mogoče dvomiti o lepoti. Drugače je seveda, če nastane med teorijo (računom po obrazcu) in prakso (resnično lepoto) razlika. V tem slučaju se mora po ameriškem obrazcu izračunana teža v dosegu lepote popraviti s primernim zdravljenjem, ali pa dolžina telesa oziroma prsni obseg ne odgovarja obrazcu za izračunavanje lepote v kg. Kako se naj v takih slučajih izenači primanjkljaj, posebno glede telesne dolžine, zakar bi bil ženski svet najbolj hvaležen, pa učena Američanka žalobno pove.$$

Hitler sporazum. Na londonskem ženi-tovanijskem uradu se je pred kratkim dogodilo sledeče: Splošno znani londonski zobozdravnik je vložil na ženi-tovanijskem uradu prošnjo, da se mu izda dovoljenje poročiti v prošnji navedeno gospodično. Naslednjega dne pa dospe v urad prošnja bančnega ravnatelja, da sme poročiti isto gospodično, katero je navedel že zobozdravnik v svoji vlogi. Uradnik, ki je dobil prošnji v rešitev, ni dolgo pomišljal. Povabil je v urad vse tri: zobozdravnika, ravnatelja in gospodično, katero sta navedla v svojih prošnjah. Na zahtevo, da zadevo pojasni, izjavi dvakratna nevesta,

da se je najprej seznanila z zobozdravnikom, se takoj vanj zaljubila in sklenila z njim, da se poroči. Naslednjega dne pa se je seznanila z bančnim ravnateljem in se istotako takoj zaljubila v njega. Odločitev ji je bila težka, za koga naj se odloči. Zato je pozvala oba, da vložita prošnjo za poročno dovoljenje, češ, na ženi-tovanijskem uradu naj se odloči, koga naj poroči. In res! Na uradu se je gospodična takoj odločila za ravnatelja, uradnik pa je tudi takoj izvršil poročne ceremonije, pri katerih je zobozdravnik fungiral kot — pričal!

Žena na obroke. Kakor poroča danski pisatelj Olaf Linck, ki je živel leto dni med Zululi, pada tudi pri tem narodu mnogoženstvo. Vzrok temu pa niso moralni oziri, ampak je pojevanje mnogoženstva pripisovati splošni dragini, ki tudi Zululom ni prizanesla. Dobra žena stane sedaj osem volov. Z ozirom na to ni po ženah prevelikega povpraševanja. Marsikateri oče je vsled tega prisiljen oddati svoje hčere na obroke in sicer tako, da mož pri prevzemu plača hčer z enim volom, in potem pa odda še vsak teden po enega, dokler ni odplačal žene z osem volov. Če se pa ženin kupec ne drži točno obrov, vzame oče svojo hčer nazaj.

Število porodov v Franciji nazaduje.

V prvih šestih mesecih preteklega leta je bilo v Franciji 396.726 porodov, kar znači zopet novo nazadovanje, kajti leta 1921 je v istem času izkazovala uradna statistika še 421.180 porodov. V istem času pa je leta 1922 bilo smrtnih slučajev 387.681, dočim l. 1921 le 348.329. Število polletnih prirastkov znaša tedaj v l. 1922 samo 9045, medtem ko je l. 1921 polletni prirastek še izkazoval 72.851 duš. Vsled velikega nazadovanja porodov se francoska javnost upravičeno razburja. Vprašanje je le, če bo našla lek za odpravo tega dalekosežnega pojava.

Oporoka bivšega cesarja Karla. V Budimpešti so te dni v navzočnosti grofov Andrassyja, Apponya, Csekonicza in Hunyadija odprli oporoko bivšega ogrskega kralja Karla Habsburškega. Oporoko je napisal Karel lastnoročno že l. 1919. V njej odreja, da je Zita regentinja na Madžarskem in varuhinja otrok. Za slučaj njene smrti ji sledi v obeh lastnostih njegov brat nadvojvoda Maks, njemu pa najstarejši član habsburške dinastije do polnoletnosti prestolonaslednika Otona.

Cesarski princ kot trgovec. Četrty sin bivšega cesarja Viljema II., princ Ernst Henrik, se je posvetil trgovini. Stopil je v zvezo z nekim trgovcem, ki pa je neizkušenega princa takoj ogoljufal za 400.000 mark. Nepoštenega trgovca so zaprli.

Brezposelnost v Angliji. 1. januarja t. l. je znašalo število brezposelnih na Angleškem 1.485.800. Od 18. decembra 1922 je torej število brezposelnih naraslo za 127.000.

F. A. Mignet:

5. nad.

Zgodovina francoske revolucije.

1789—1814

Od 5. maja do noči 4. avgusta 1789.

Za njim je govoril varuh državnega pečata Barentin (Baranten). V svojem govoru je razpravljal dalje o državnih stanovitih in kraljevih dobrotah.

Po dolgem uvodu je načel trenutno vprašanje. »S tem, da je njegovo veličanstvo«, tako je govoril, »dovolilo dvojno zastopstvo najštevilnejšemu izmed treh stanov, ki nosi glavno breme davkov in dajatev, ni izpremenilo s tem oblike prejšnjih posvetovanj. Čeprav ima glasovanje po glavah to prednost, da bolje izrazi občo željo, je vendar kraljeva volja taka, da se ta nova oblika glasovanja uveljavi le po prostem soglasju stanov in z dovoljenjem njihovega veličanstva. Kakršnakoli mnenja se bodo izražala glede tega vprašanja, kakršnekoli razlike se bodo pokazale v zadevah, o katerih se bo razpravljalo, vendar o tem ne sme biti dvoma, da se bodo združili vsi trije stanovi in povsem enotno nastopali pri glasovanju glede davkov.« Vlada se ni protivila glasovanju po glavah v denarnih zadevah, ker je hitreje učinkovalo, za politična vprašanja pa je zastopala glasovanje po stanovih, ker je ta način bolj izključeval novotarije. Tako je upala doseči svoj namen — dobiti davke in na drugi strani ljudstvo spraviti ob reforme. Način, kako je določil varuh pečata delokrog državnih stanov, je še bolj jasno odkril namere dvora. Njihovo

pravico je omejil na presojo davčnih predlogov, da jih na to sprejmejo, na posvetovanje zakona o tisku, da bi mu mogel omejiti svobodo in na zboljšanje meščanske in kazenske zakonodaje. Vse druge izpremembe je ovrgel ter končal z besedami: »Pravičnim zahtevam se je ugodilo; kralj se ni dal premotiti od neskromnega mrmranja; odpustil je celo izjave tistih krikih in prenapetih načel, s katerih pripomočjo bi radi nekateri postavili nesrečne izmišljotine na mesto neizpremenljivih temeljev monarhije. Vi, gospoda moja, boste z nevoljo zavračali novotarije, ki bi jih radi zamenjali sovražniki javnega blaga s potrebnimi izpremembami, ki naj prerode državo in izpolnijo željo njihovega veličanstva.«

Ta govor je pokazal, da ali vlada ne pozna ljudske želje, ali pa da dela kar odkrito proti njej. Prav malo zadovoljna skupščina je uprta svoje poglede v Neckerja, od katerega je pričakovala povsem drugih besed. On je bil popularni minister, on je izposloval dvojno gospodstvo, in pričakovali so, da bo on odobral glasovanje po glavah, kar bi edino pripomoglo tretjemu stanu, da bi imel koristi od svojega števila. On pa je govoril kot generalni prokurator in kot previden mož; njegov govor, ki je trajal 3 ure, je bil dolg finančni budžet, in ko je prišel naposled, ko je utrudil skupščino, do vprašanja s katerim so se pečali vsi stanovi, je pustil neodločeno, da se ne bi zamerili niti dvoru niti ljudstvu.

Vlada bi bila morala važnost državnih stanov bolj upoštevati. Že ponovi-

tev te skupščine sama je naznanjala veliko revolucijo. S polno nado pričakovani od ljudstva so se zbrali stanovi baš v času, ko je podlegla stara monarhija svoji slabosti, in so bili edino oni v stanu izvesti v državi izboljšanje in skrbeti za potrebe kraljevine. Težava časa, narava njihove naloge, volitev njihovih članov, vse to je pričalo, da se niso zbrali kot davkoplačevalci, temveč kot zakonodajalci.

Pravico, da preosnujejo Francijo, jim je priznalo javno mnenje, volilci so jim dali navodila in v neizmernem izrabljanju ter javni vzpodbudi naj bi našli moč, da započnejo to velikansko delo ter ga tudi izvedejo.

Zelo važno za kralja je bilo, da bi bil z njimi sodeloval. Na ta način bi si bil zopet pridobil svojo moč ter zavaroval pred revolucijo s tem, da bi jo bil sam povzročil. Če bi bil sam doležil izpremembe in nov red krepko in pravično uvedel, bi bil izpolnil želje Franciji ter določil pravice državljanom, delokrog državnim stanovom, meje kraljevi oblasti; če bi se bil odpovedal za svojo osebo samolastnosti, za plemstvo neenakopravnosti, za skupščine predpravicam, skratka, če bi bil uvedel vse izpremembe, ki jih je zahtevalo javno mnenje in ki jih je izvedla konstituenta, bi bili izostali vsi spori, ki so pozneje nastali. Redko se najde knez, ki bi bil tako uviden, da pristane na to, da se njegova oblast razdeli, da prostovoljno odstopi od tega, kar mora na vsak način izgubiti. Ludvik XVI. bi bil to kljub temu storil, če ne bi bila nanj vplivala toliko nje-

gova okolica, če bi se bil ravnal po svojem prepričanju. Toda največja zmeda je vladala v kraljevem svetu. Ko so se zbrali državni stanovi, si še niso bili na jasnem, kako se naj izognejo nesoglasju. Ludvik XVI. je omahoval neodločno med svojim ministristvom, ki ga je vodil Necker in nad svojim dvorom, ki mu je bila duša kraljica z nekaterimi princji.

Necker je bil sicer zadovoljen s tem, da je dosegel dvojno zastopstvo tretjega stanu, vendar se je bal kraljeve neodločnosti in nezadovoljstva dvora. Ker ni pripisoval krizi dovolj važnosti, ker se mu je zdela bolj finančne kot socialne narave, je kratkomočno čakal na dogodke, da bi se po njih ravnal, ter si je domišljal, da jih bo on vodil, čeprav ni storil ničesar, kar bi jih naj povzročilo. Čutil je, da se nikakor ne more vzdržati stara stanovska organizacija, da je bil vsak od treh stanov, od katerih je vsak smel odklanjati, zapreka pri izvajanju izboljšanj in upravnih poslov. Upal je, da se mu bo posrečilo zmanjšati število stanov po angleškem vzorcu ter združiti zastopnike duhovščine in plemstva v eno zbornico, tretji stan pa v drugo. Čakal je samo na to, da do dobra prouči njihovo trajno opozicijo. Ni pa uvidel, da bo njegovo posredovanje brezuspešno kakor hitro se razvije boj, da se nikdo ne ogreva za polovične odredbe in da bodo zavračali ta sistem slabotnejši iz trme, močnejši iz doslednosti. Popustljivost zadovoljuje nasprotnika le pred njegovo zmago. (Dalje prih.)